

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

2. Opinio negatiua authoris, & aliorum affertur asserentium esse licitum subditos, inconsulto Domino, protectorem aliquem sibi adsciscere. Sed deducitur, quod subdictis in præiudicium Superiorum ...
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76442](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76442)

RESOL. II.

Opinio negativa Auctoribus, & aliorum assertur, assertentium esse licitum subditos, inconsulto Domino, protectorem aliquem adsciscere. Sed deducitur, quod subditis in præiudicium Superiorum nullatenus liceat contrahere, aut moliri quidpiam, ex quo iis præiudicium aliquod oriatur. Item nec Ciuitates, aut populus quidem vniuersus facere aliquid, aut statuere potest in his, qua tangunt ius Superioris in graue ipsius præiudicium.

Nec inferior potest falcem imponere in ius, vel interesse Superioris. Ex part. 10. tit. 7. Ref. etiam 2.

§. 1. **H**is tamen non obstantibus, licet, vt dixi prædicta sententia sit satis probabilis: magis mihi placet opinio negativa, quam tucur Sigismundus Finkelthaus, tract. de iure patronatus, c. 1. n. 28. & seg. Buxtorff. ad auream Bullam Caroli IV. Thef. 99. littera F, Cluicn in Sylloge rerum quotidianarum, Thef. 27. littera F, Henricus Bocerus, tract. de iurisd. cap. 9. num. 97. Rolandus de Commission. part. 4. lib. 2. cap. 3. num. 14. Rolandus à Valle consil. 29. num. 6. volumin. 1. Crauetta, consil. 933. num. 33. Boëtius decis. 304. num. 6. Arumens ad auream Bullam Caroli IV. decis. 6. cap. 15. Thef. 2. Clocchius, de Contribu. cap. 1. num. 183. Matthias Stephanus de Iurisd. lib. 2. part. 2. cap. 2. num. 128. cum segg. Martinus Magerus de aduocata Armata, cap. 6. num. 296. Martinus Rumelinus ad auream Bullam Caroli IV. part. 2. dissert. 5. numer. 9. Theodorus Reinkingh de Regimine Saculari, & Ecclesiastico, lib. 1. Class. 5. cap. 4. num. 59. & segg. Zafius consil. 7. num. 5. lib. 2. Alex. consil. 94. num. 4. vol. 5. Thomas Michaël de iurisd. Thef. 138. Bocerus de Iurisd. cap. 8. num. 97. Thomas Maulius, tract. de Homagio tit. 1. num. 5. vbi sic ait: [Subditi non possunt sine consensu domini se subicere alterius protectioni; nemo enim in alterum transferre potest, quod ipse non habet. leg. nemo plus, ff. de reg. Iur. Et non licet subditis contractum vllum facere in præiudicium domini sui. Baldus in leg. Debitorum. Cod. de pact. per leg. Si vnus. §. Ante omnia ff. eod. Socinus Iunior, consil. 1. num. 66. volumin. 4. Natta consil. 160. num. 28. & consil. 309. num. 3. Rolandus consil. 9. num. 16. volumin. 1. Quam autem periculosa sit aliorum protectio; & quantopere Protectores turbent ordinarium Clientum suorum Magistratum, quali ex causa sæpe insectentur subditos contra eum; ibi vbi iustissima animaduertendi, vel mulctandi causa est, sub protectionis specie clientes defendentes, vel alia sibi vindicantes: & protectionis ius itidem respectiue & subiectionis, & iurisdictionis viam aperuisse, experientia & Historia docent. Præter id, in eo ordinarij iurisdictioni aliquid detrahitur, quod defensionis dignitas, qua sui natura iurisdictionem comitatur, cum propter defensionem subditorum, & Iustitia inuenta, & constituta sit, ab Ordinario ad alium transfertur. Vnde à Principe, vel Comitè vel alio Magistratu ordinario, suos alterius protectioni, insectis illis, & sine legitima causa sese subiicientes, iniuriarum conuenire posse, per leg. 1. §. 2. de Iniur. ex Iustimar Frideric. de Mandat. lib. 2. capit. 14. num. 4. Nec obstat, cap. Recepinus, & cap. ex parte, extr. de Priuileg. nam vtrumque capitulum loquitur de speciali protectione eius, qui aliam est vniuersalis Protector, & Superior. Et ita, cum Imperator sit vniuersalis Protector, & Superior, leg. Deprecatio, ff. ad leg. Rhod. leg. benè à Zenone, Codic. de quadrien. presc. nihil noui fit, si ipse Imperator aliquem in specialem protectionem reci-

piat: Vnde Panormitanus in d. cap. Recepinus, num. 4. de priuileg. & Ancharan. consil. 87. num. 2. Natta consil. 237. num. 2. aiunt, parum operari tales receptiones in protectionem; in d. quando Imperator priuatas personas in protectionem specialem recipit, inde nemini præiudicat: Ita Panormitanus in cap. Extensore, col. 1. aliam ex parte de priuileg. quod non est in reliquis Principibus, qui nihil superioritatis habent in alienos subditos; igitur illis se immiscere non debent. Pertinet enim ad proprios, & ordinarios dominos subditos suos tueri atque defendere, vt supra est dictum. Et nemo debet se in officium alterius intrudere vt notat Bartolus in leg. prouincis, numer. 1. Cod. de nu. affuar. lib. 1. Huculque Maulius.

2. Itaque rectè iura sancunt, quod subditis in præiudicium Superiorum suorum nullatenus liceat contrahere, aut moliri quippiam, ex quo iis præiudicium aliquod oriatur. arg. §. fin. ibi Dominorum Iust. de his qui suij leg. Si vnus. 27. §. Pacta vers. ante omnia. ff. de pact. leg. debitorum 25. cum ibi notat. ab Alexand. in primo notab. num. 2. Baldus, & Wesembecius n. 4. Cod. de pact. Bodinus, de Republic. lib. 1. capit. 8. vbi scribit, nihil est, quod magis Principum animos commoueat, quam pacisci per vim cum subditis, vt refert Auctor in actis pacificat. Colonienf. pagin. 283. Decius in leg. 59. ff. de re iudic. idemque consil. 17. & idem nuncupatim asseruit Socinus Iun. consil. 1. num. 66. volum. Natta consil. 60. num. 28. & consil. 309. num. 3. Baldus in leg. Debitorum. Cod. de pact. Rolandus à Valle, consil. 29. volum. 1. num. 6. vbi tradit Ciuitates recognoscetes Superiorem, non posse aliquid statueri aut facere in præiudicium præeminentie Superioris. Nam factum cuique suum nocere debet; nec vnus conditio per alium deterior fieri potest. leg. Factum. ff. de regul. Iur. leg. Si cui §. iisdem. ff. de accusat. cap. cum super, de re iudic. cap. cum dilect. de fid. Instrumet. Et cum hoc in quibuslibet alijs personis locum habeat, multò minus licet iis, qui alicuius iurisdictioni subiecti sunt, ei per suum factum, & alium defensionem suscipiendo, obesse, & præiudicium parere. arg. leg. nec ex verb. Cod. de acquir. possess. & arg. cap. licet vniuersis, & ibi Gloss. de re lib. Regner. Sixtin. consil. Marpurg. vol. 3. consil. 8. num. 51. & 52. Sed negari non potest eiusmodi protectionis pactionem præiudicare vero domino; cuius obedientia paulatim minuitur, & defensoris augetur, vt in terminis tradit, Thomas Michaël de iurisd. conclus. 13. & littera E, allegans in simili Zafium consil. 7. num. 5. lib. 2. M. Stephan. de iurisd. lib. 2. part. 2. cap. 2. num. 132. D. Hopingk dissert. de iure potest. conclus. 32. littera E, Paumeit. de iurisd. lib. 2. cap. 9. num. 19. Quamuis enim protectionis ius tenue existimetur & nihil cum superioritate respectu patroni, vel cum subiectione respectu clientum, commune habeat: negari tamen non potest, tale id esse, ex quo constituti patroni, alia sibi paulatim in personis protegendis iura quaerendi, & usurpandi, ea scilicet existente occasione commoditate, & vnus ex alio in dies pullulet, anam facile arripere possunt: vnde non leue ordinario Magistratu præiudicium generari queat; vt rectè perpendunt Thomas Michaël d. concl. 138. lit. E.

3. Et tandem certum est, inferiorem non posse falcem imponere in ius, vel interesse Superioris leg. si constit. 4. Cod. fin. regund. vel eadem in aliquo derogare leg. 3. in princ. ff. de alienation. Iudicy mutand. leg. nam Magistratum ff. de arbitris leg. ille à quo 4. §. rempestimum. ff. ad Trebelli. leg. non autem Magistratus ff. de Minorib. leg. formam. 2. Cod. de Officio Praefect. Prator Orient. Beccius consil. 56. num. 15. ad fin. & seg. Et ne populus quidem vniuersus facere aliquid, aut statuere

statuere potest in his, quæ tangunt ius Superioris in grave ipsius præiudicium Baldus leg. 3. §. *Und quoque num. 2. ff. quod quisque iuris*, Andr. Künich. de Sax. non promitt. iure verb. l. i. cap. 2. num. 63. Verum si, in scio domino, subditi cum alio potentiori ineant protectionis unionem, id absque præiudicio ipsius domini fieri nequaquam potest; vt accumulatis argumentis non ineleganter deducit Petr. Frider. Mindan. d. cap. 14. quæst. 1. per discursum. Thomas Michaël, d. discurs. de iurisdic. conclus. 138. lit. E. Quia Subditi eiusmodi clientes, cum se nisi sciunt potentioris advocati viribus auxiliariis; cum iactura publicæ quietis, quæ tamen vel maxime promovenda est leg. 13. princ. de offic. præsid. aduersus dominum sæpiusculè cristas erigunt; Arum. ad auream Bullam dist. 6. cap. 15. §. 2. Quare eiusmodi, inuito Magistratu proprio, facta à subditis cum potentioribus patronis advocatiæ conventio dum illi ad ordinariæ iurisdictionis excussionem, & mouendam contra proprium dominum rebellionem, & detrectanda onera consuetæ, patrociniò abutuntur; nihil aliud sapere videtur, quam occultam quandam aduersus Magistratum ordinarium conspirationem; & confederationem. arg. cap. Constitut. §. *Ceterum de verbor. signif. in 6.* Et publicis eiusmodi pactionibus subditi reddi videntur audaciores aduersus dominos suos ordinarios; quibus facilius resistunt adiuti protectionis auxilio; id quod repugnat publicæ utilitati; ita considerat Menochius conf. 28. num. 7. Adde, quod si subditi liceret, dominis ordinariis inuitis, protectionem pacifici; & contingeret, factò ipsorum ius defensionis illorum dominorum præter voluntatem eorum in alium transferri, vt per se patet. Sed consequens repugnat iuri naturali, & scripto, quæ doctrina Natæ conf. 167. num. 2. & 3. vol. 2. Tum quod subditi nec dominorum possessionem interuerrere possunt, Decianus in *Tract. crimin. lib. 2. capit. 32. num. 13.* Nec iurisdictionem in alios prorogare, Sola in *Constitut. Sabaud. Rubr. de for. compet. verb. Subditos nostros* Gloss. 1. n. 9. Surdus conf. 47. num. 25. & 34. Laudenf. de Princ. quæst. 33. Thelaur. decis. 266. num. 6. Baldus conf. 121. volum. 3. ergo se submittere absque dominorum suorum voluntate, ac præcognitione subditis non licet.

4. Item, si licitum esset subditis, in consulto Magistratu ordinario, alienæ se tutelæ subiicere; non raro contingeret, dum fortè opponendi se occasiorem vndeunque captarent, subditos contra dominos defendi; sed hoc ipsum iura prohibent, attestante Welsebec. conf. 48. num. 8. part. 1. vbi vetitum esse, ait, in terrarum dominiis alterum alterius impedire iurisdictionem, Bartolus in *leg. qui iurisdictioni* num. 7. de *Iurisdic. Baldus in lect. testamentar. num. 2. Cod. de re. famen. Geminian. in cap. 1. num. 2. & 4. in cap. 1. de Offic. ord. in 6. per §. Non habeat in authent. de defens. Civitat. §. *Subemus de collat. capit. Duo 9. capit. Pastoralis* 11. de *Offic. ord. cap. 1. de Offic. Legat. cap. 1. capit. vt litigantes*, de *Offic. ordin. in 6.* Vel alterius subditos contra dominum defendere, aut in tutelam recipere leg. 2. vbi *Cuiac. Cod. vt nemo ad suum patroc. lib. 11. & in leg. quidam* 132. de *verbor. oblig. & Cod. Theodof. lib. 11. tit. 24. de patrim. vic.* Ergo, &c.*

RESOL. III.

Admittuntur aliqua limitationes supradictæ negatiue sententiæ? Ex part. 10. tract. 7. Res. etiam;

§. 1. Licet, vt probatum est, absolute loquendo, non liceat subditis, inconsulto domino, se subiicere protectioni, aut clientelæ alterius potestatis

fallit tamen necessitate urgente, vt obseruat Kolkuius de *Contribut. cap. 1. num. 283.* & alij Doctores in superiori Resolutione citati. Et ratio est, quia necessitas est ingens telum, nulli subiectum legi, leg. 1. de *Offic. Proconsul. leg. 7. §. 3. ff. quod vi, aut clam.* sed ipsa facit legem, *Remissionum 1. quæst. 1.* ac nulla curat priuilegiatè Tiraquellus in *tractat. Lignag. §. 26. gloss. 1. n. 19. & seqq.* Ideoque factum necessitate urgente, culpabile non est, cap. *Ad limina causa* 30. quæst. 1. Hieronymus de *Caxall. in spec. communi. opin. quæst. 906. num. 50.* Et propter imminens periculum receditur non solum à regulis iuris communis, sed etiam prohibitiui. Iason. ad *leg. de pupillo §. prætereà*, ff. de *noni oper. nunciat. vbi allegat. leg. Si quis filio exheredato §. Hi autem in fin. de iustit. rpt. in i. fact. testam.* Zafius 1. *confil. 21. num. 11.* vbi exemplo id illustrat. Et urgente durissimo necessitatis telo, quæ iniusta sunt, iustissima censentur, vt declarat Bodinus §. de *Republ. capite* 5. pag. mibi 896. adde Neuzanum, in *Sylu. nupt. lib. 5. sub titul. quomodo iudicandum*, num. 48. Itaque nostra opinio fallit, quoties subditi, ob iustam, & necessariam causam, alterius patrociniò implorare coguntur; quod fit, quando dominus territorij ordinarius illos vel propter negligentiam, defendere non lit, vel propter absentiam, impotentiam, aut alias causas defendere non possit. Fat. leg. 23. ff. *quod met. caus.* Et ita docet Nicolaus Myllerus in *addit. ad Rummelinum super auream Bullam. Caroli IV. part. 2. disert. §. num. 9.* Sigismundus Frincheltaus de *iure patronatus*, cap. 1. num. 27. Reinkingk de *Regimine Saculari*, & *Ecclesiastico*, lib. 1. *cap. 5. cap. 4. num. 80.* cum aliis penes ipsos.

2. Obserua tamen in occurrentibus casibus, quod cautio erit adhibenda ab his, qui extranei Principis auxilio vltro se munire, & defendere satagunt, vt ita protectionis capitula moderentur, & componant, ne quidquam potestatis domini proprii detrahatur; & ne ex illis occasio subiectionis potius, quam protectionis suboritur. Calamitas namque æui nostri suggerit, multoties euenire, vt quos opis causa euocauimus, metuamus; & exempla in promptu sunt, ac Historiarum monumenta commonstrant, plurimos ex officio protectionis transiisse in vsurpationem potestatis; Petr. Gregor. Tholof. lib. 11. de *Republ. c. 11. num. 6. & lib. 23. cap. 3. num. 9.* vbi, vt gradus fiat ad nouum Principatum sæpe solere alterius subditorum protectionem suscipi, verissimè tradidit. Itaque cautelas aliquot prudenter in iuræ protectionis tradit Bodinus, quarum inter alias hæc sunt. Prima vt patrociniæ sint gratuita; quia officio merces non debetur, leg. 1. ff. *mand.* Secunda, vt æquissimis conditionibus vterque vtrique teneatur. Tertia, vt patrociniij tabulis, quas Nostri protectionis literas appellant, testatum sit clientibus iura salua, & integra futura; quæ tabulæ à nouis successoribus rata habedæ sunt; alioquin patrociniò, vt morte clientis, ita & patrocini, dissoluitur. Quarta vt patrociniæ breuiore temporum intervallo circumscribantur, & terminentur; vt si clientibus grauiora videantur, mutari, si honesta, continuari possint; quod exemplis illustrat. Quinta, omnium optimam, & maximam cautionem dicit, ne patroni clientum arces vel oppida præsidio militari teneant. Hinc à Bruto tribuno Plebis, velut ab Oraculo, in concione populi Romani dictum est, vnam esse tenuium aduersus potentiores securitatis cautionem; vt scilicet potentes, si nocere velint, non possint: cum nocendi voluntas ambitiosis hominibus, & imperandi cupidis numquam sit defutura; de quibus vide Bodinum §. de *Republica, dist. c. 6.* cui Adde Kolkuium, & alios, vbi supra.

RESOL.